२०२१–२२

शास्त्रीपरीक्षा

खण्डः- तृतीयः, अधिसत्रं- द्वितीयम्

विषयः-संस्कृतम् ('ख' वर्गः), पत्रं- सप्तमम्

समयः ३½ होराः **सम्पूर्णाङ्काः- ७०**

निर्देशः – एकस्यां पंक्तौ दश शब्दाः प्रतिपृष्ठं च अष्टौ पंक्तयो लेख्याः ।

१. कयोश्चिद् द्वयोः कारिकयोः व्याख्या कार्या- **२x७½=१५**

क. नास्म्यहं न भविष्यामि न मेऽस्ति न भविष्यति।
इति बालस्य संत्रासः पण्डितस्य भयक्षयः।।

ख. मनोरथान् हन्त्यभिध्या व्यापादो भयदः स्मृतः।
मिथ्यादृष्टिः कुदृष्टित्वं मद्यपानं मतिभ्रमः।।

ग. कायवाङ्मनसं कर्म सर्वं सम्यक् परीक्ष्यः यः।
परात्महितमाज्ञाय सदाकुर्यात्स पण्डितः।।

घ. हिंसया जायतेऽल्पायुःबह्वाबाधो विहिंसया।
चौर्येण भोगव्यसनी सशत्रुः पारदारिकः।।

२. रत्नावलीकारस्य आचार्यनागार्जुनस्य जीवनवृत्तान्तंप्रतिपादयत। १०

अथवा

रत्नावल्याः पठितांशमवलम्ब्य पञ्चस्कन्धान् वर्णयत।

३. अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरमेकैकवाक्येन देयम् - **१०**

क. हिंसया किं जायते?

ख. पैशुन्यात् किं भवति?

ग. अप्रदानेन किं भवति?

घ. मिथ्याजीवेन का?

ङ. कस्मात् दुर्वणता जायते?

च. अभ्युदयः कः।

छ. निःश्रेयसः कः?

ज. कस्मात् धर्मं भजते?

झ. पण्डितः कः?

ञ. भोगव्यसनी केन?

४. सन्दर्भोल्लेखपुरस्सरं कयोश्चिद्द्वयोः व्याख्या कार्या- **२०**

क. अधिकारी तु विधिवदधीतवेदवेदाङ्गत्वेनापाततोऽधिगताखिलवेदार्थोऽस्मिन् जन्मनि जन्मान्तरे वा काम्यनिषिद्धवर्जनपुरःसरं नित्यनैमित्तिकप्रायश्चित्तोपासनानुष्ठानेन निर्गतनिखिलकल्मषतया नितान्तनिर्मलस्वान्तः साधनचतुष्टयसम्पन्नः प्रमाता।

ख. एतेषां नित्यादीनां बुद्धिशुद्धिः परं प्रयोजनम् उपासनानां तु चित्तैकाग्र्यम्। तमेतमात्मानं वेदानुवचनेन ब्राह्मणा विविदिषन्ति यज्ञेन इत्यादि श्रुतेः। तपसा कल्मषं हन्ति इत्यादिस्मृतेश्च। नित्यनैमित्तिकप्रायश्चित्तोपासनानां

त्ववान्तरफलं पितृलोकसत्यलोकप्राप्तिः कर्मणा पितृलोको विद्यया देवलोक इत्यादिश्रुतेः।

ग. प्रशान्तचित्ताय जितेन्द्रियाय च प्रहीणदोषाय यथोक्तकारिणे।

गुणान्वितायानुगताय सर्वदा प्रदेयमेतत्सततं मुमुक्षवे॥

५. वेदान्तसारदृशा साधनचतुष्टयं प्रतिपाद्यताम्। **१०**

अथवा

वेदान्तसारमवलम्ब्यअज्ञानस्य स्वरूपं निरूप्यताम्।

६. अधोलिखितानामुत्तरमेकैकेन वाक्येन देयम् - **१०**

क. वेदान्तशास्त्रस्य विषयः कः?

ख. समाधिः कतिविधः भवति?

ग. केन अपवादन्यायेन गुरुः उपदिशति?

घ. कः जगतः कारणमस्ति?

ङ. सूक्ष्मशरीरस्य कति अवयवाः?

च. कानि ज्ञानेन्द्रियाणि?

छ. निश्चयात्मिकान्तः करणवृत्तिः का?

ज. मनो नाम किमस्ति?

झ. कानि कर्मेन्द्रियाणि सन्ति?

****